

V 4: Regionálna transformácia a životné podmienky nízkopříjmových domácností

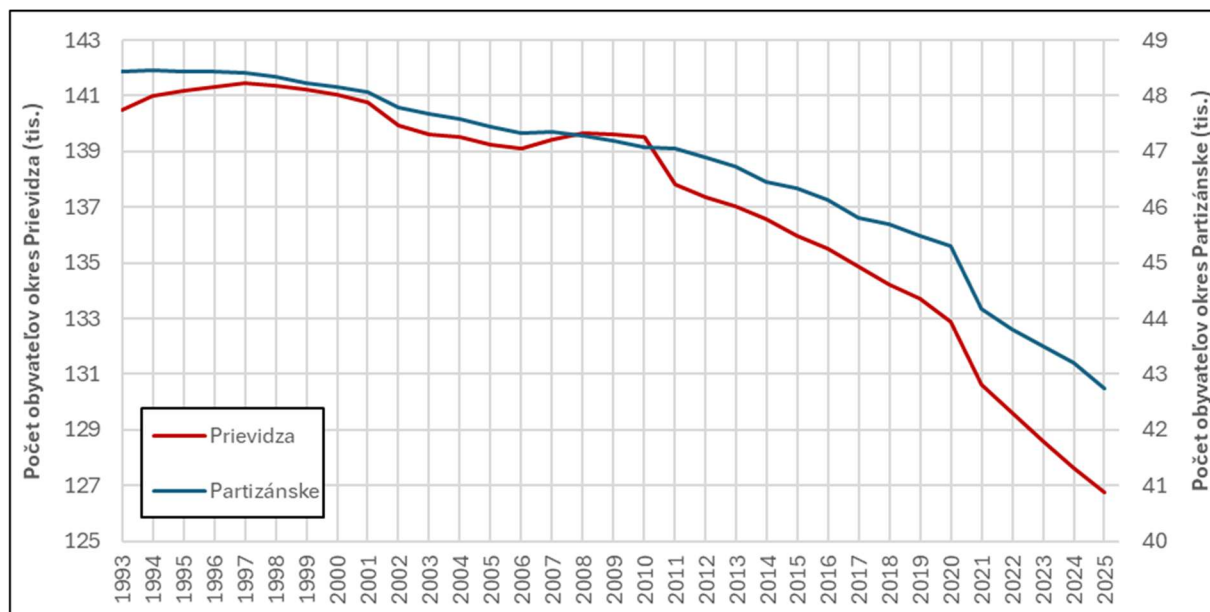
Štúdia bola financovaná z EÚ NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci projektu
č. 09I01-03-V04-00086

Vývoj počtu obyvateľov sa v oboch okresoch Hornej Nitry

Vývoj počtu obyvateľov sa v oboch okresoch Hornej Nitry vyznačuje dlhodobým poklesom. Kým v 90. rokoch minulého storočia bol tento trend len pozvoľný, posledné dve desaťročia priniesli jeho značnú dynamizáciu. Obzvlášť vývoj poznačený pandémiou a post-pandemické roky sa niesli v znamení pomerne rýchleho úbytku obyvateľstva v oboch administratívnych celkoch. Od roku 2002 počet obyvateľov okresu Partizánske klesol pod hranicu 48 tisíc osôb a v okrese Prievidza sa dostal pod 140 tisíc. Ďalšie kontinuálne znižovanie však spôsobilo, že podľa údajov z konca roka 2025 sa počet obyvateľov okresu Partizánske dostal pod 43 tisíc osôb (pokles o takmer 5,5 tis. osôb od začiatku milénia) a v okrese Prievidza nedosahuje ani 127 tis. (-14,5 tis.). Oba okresy sa zaraďujú z hľadiska dynamiky poklesu medzi top 20 celkov s najrýchlejším poklesom počtu obyvateľov (Partizánske 11. a Prievidza 15. miesto) na Slovensku. V dôsledku toho sa zmenila aj pozícia oboch okresov. Prievidza až do začiatku milénia patrila medzi top 5 okresov s najvyšším počtom obyvateľov. Partizánske sú dlhodobo skôr menší okres a platilo to aj po vzniku Slovenska, keď im patrila 50. priečka (zo 79 okresov). Podľa údajov z konca roka 2025 Prievidza klesla na 9. miesto a Partizánske na 55. priečku.

Obr. 1: Vývoj počtu obyvateľov v okresoch Partizánske a Prievidza v rokoch 1993–2025 (k 31.12.)

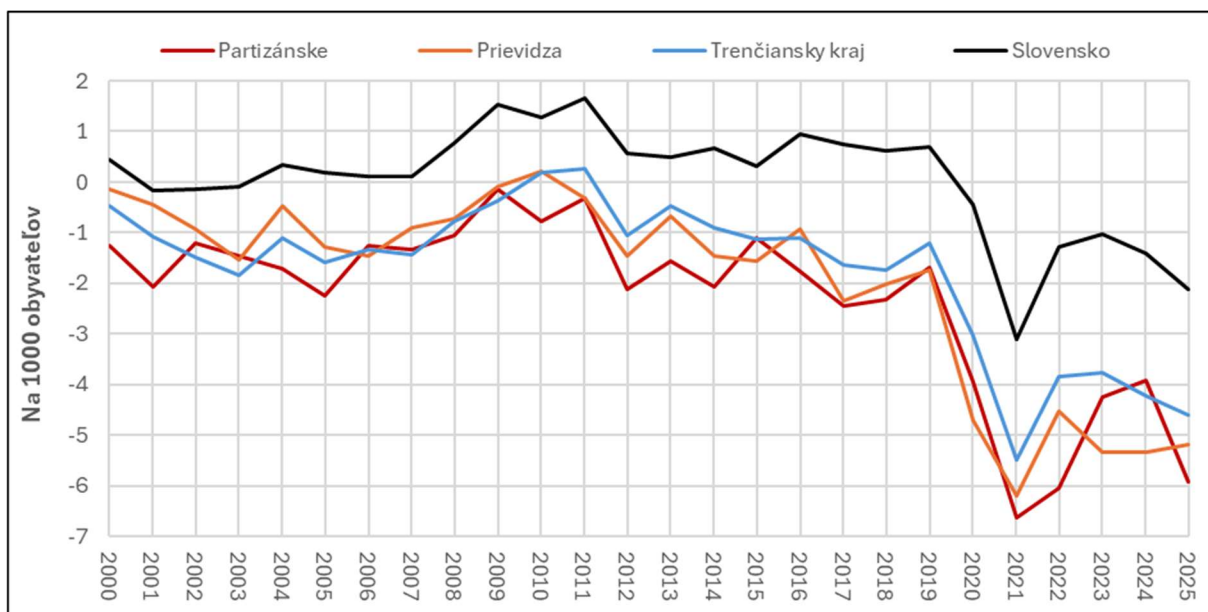
Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATAcube

Popísaný populačný vývoj však nie je odrazom posledných rokov a nie je možné ho ani dávať priamo do súvisu s útlmom a zastavením ťažobnej činnosti v regióne Horná Nitra. Samotný pokles počtu obyvateľov totižto v oboch okresoch začal oveľa skôr, ako k tomuto kroku došlo a jeho prehĺbenie v posledných rokoch pozorujeme nielen v okresoch Partizánske a Prievidza, ale v podstate na celom Slovensku. Je pravdepodobne podmienené komplexom vzájomne prepojených a na seba nadväzujúcich parciálnych kríz realizovaných súbežne, alebo v krátkom časovom odstupe po sebe.

Samotná dynamika populačného vývoja v sebe odzrkadľuje dva hlavné komponenty. V podstate už v 90. rokoch vznikol v oboch okresoch prirodzený úbytok obyvateľstva podmienený prevahou počtu zomretých nad narodenými deťmi. Ten sa udržiaval aj v poslednom štvrtstoročí. Medzi rokmi 2000 a 2025 v dôsledku toho okres Prievidza stratil takmer 7 tisíc osôb a okres Partizánske takmer 3 tisícky. Ako už bolo spomenuté, nedávne obdobie poznačené zhoršením epidemiologickej situácie a následné ďalšie ekonomické a spoločenské otrasy znamenali prehĺbenie prevahy zomretých. Aj keď posledné roky sa niesli v znamení dynamického zlepšenia úmrtnostných pomerov, kombinácia rýchleho starnutia

a najmä prepadu plodnosti pri znižujúcej sa reprodukčnej základni zlepšenie situácie neprinieslo. V posledných rokoch v dôsledku toho okres Prievidza každoročne stráca 600 – 800 osôb len z dôvodu prevahy zomretých nad narodenými. V prípade okresu Partizánske sú tieto populačné straty v rozmedzí 170–300 osôb. Vzhľadom na odlišnú populačnú veľkosť oboch celkov je nutné uvedené hodnoty relativizovať. Z obr. 2 je pritom zrejmé, že populácia oboch okresov je v podstate od začiatku 21. storočia zaťažaná prirodzeným úbytkom, ktorý dosahuje výrazne vyššie hodnoty, ako bol celoslovenský priemer.

Obr. 2: Hrubá miera prirodzených prírastkov / úbytkov v okresoch Partizánske a Prievidza v porovnaní s populáciou Slovenska a Trenčianskeho kraja v rokoch 2000–2025

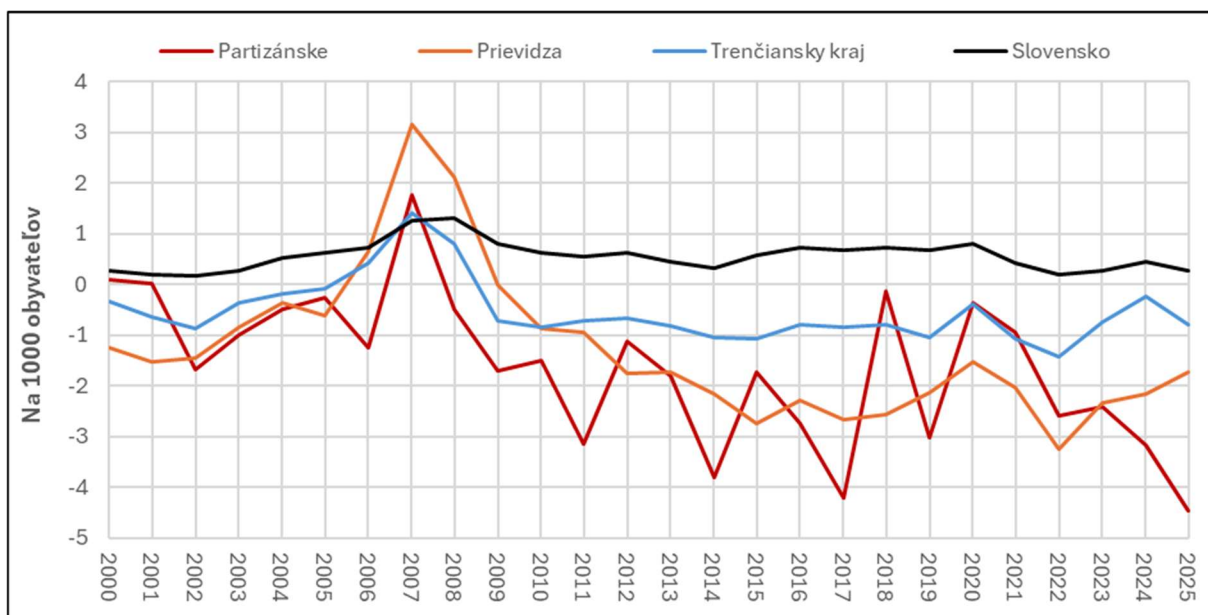

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATAcube

Indikovaný pokles počtu obyvateľov však výrazným spôsobom v oboch okresoch prehlbuje v podstate každoročne prevaha vystaňovaných osôb nad prisťahovanými. Výnimkou od začiatku milénia bolo len krátke obdobie rokov 2006–2008 v prípade okresu Prievidza a začiatku 21. storočia a rok 2008 v okrese Partizánske. V oboch prípadoch však išlo len o obmedzené migračné zisky, ktoré nemohli výraznejšie ovplyvniť výslednú situáciu. V rokoch 2000–2025 okres Partizánske stratil celkovo takmer 2 tis. osôb a okres Prievidza necelých 4,5

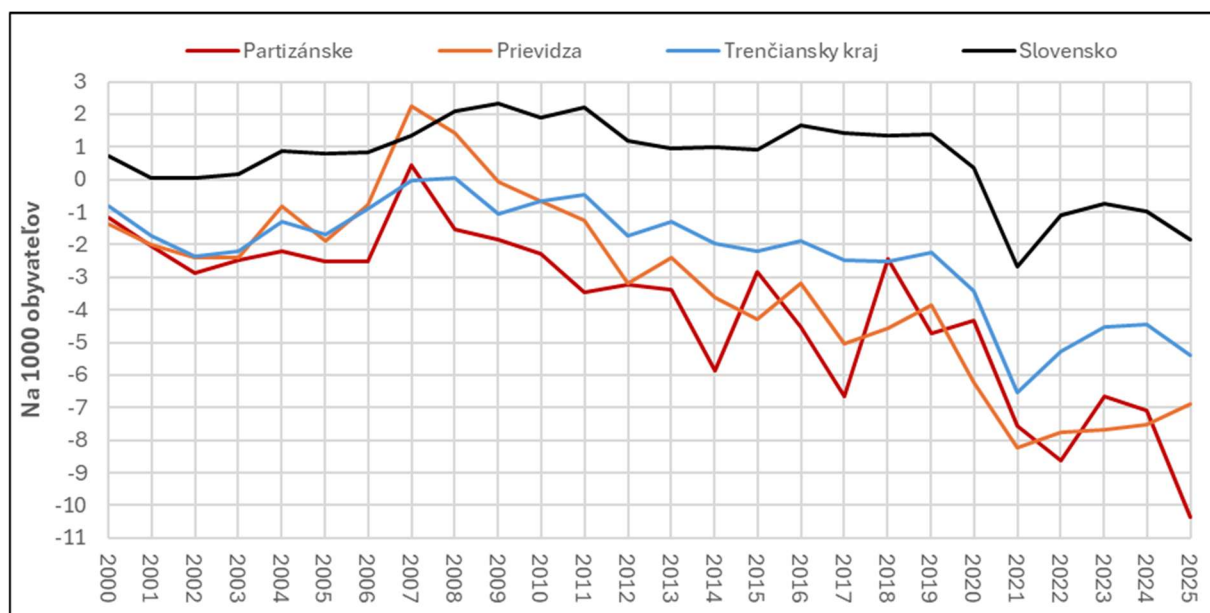
tisíca. Z relatívneho vyjadrenia migračného salda (obr. 3) je zrejmé, že aj z tohto hľadiska je situácia v oboch celkoch horšia ako v celom Trenčianskom kraji, či na Slovensku.

Obr. 3: Hrubá miera migračného salda v okresoch Partizánske a Prievidza v porovnaní s populáciou Slovenska a Trenčianskeho kraja v rokoch 2000–2025

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATAcube

Obr. 4: Hrubá miera celkových populačných prírastkov / úbytkov v okresoch Partizánske a Prievidza v porovnaní s populáciou Slovenska a Trenčianskeho kraja v rokoch 2000–2025

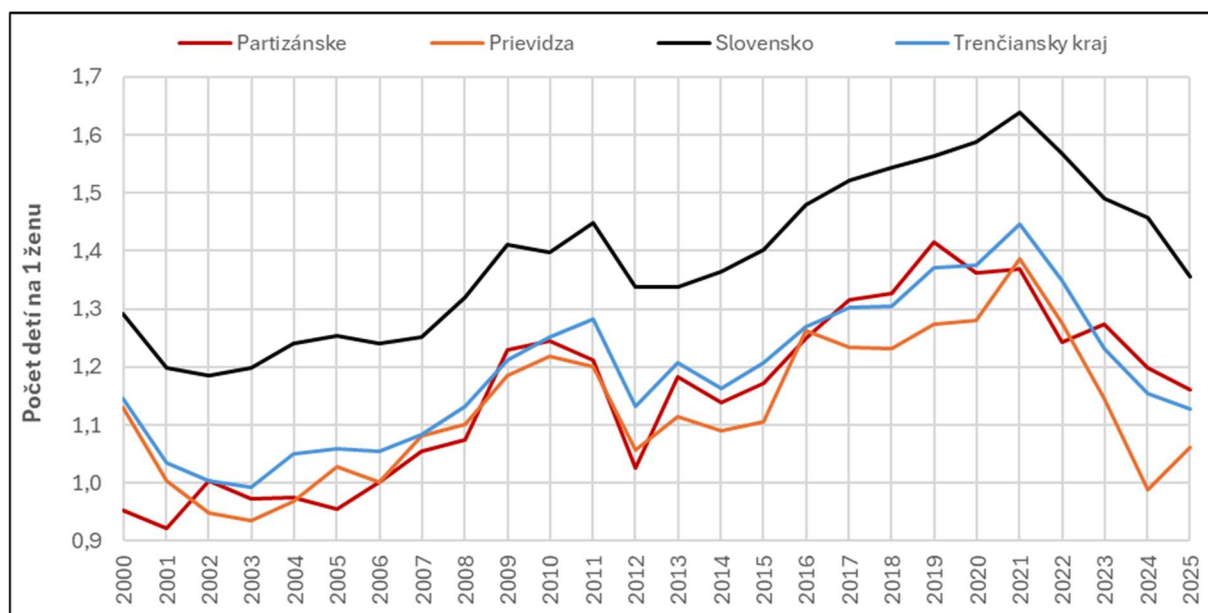

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATAcube

Keďže prirodzené a migračné úbytky sa v oboch okresoch najmä v posledných 10–15 rokoch prehĺbili, dochádza aj k prepadu celkového pohybu obyvateľstva. V oboch okresoch sa už stabilne udržiava pod hranicou -5 osôb na 1000 obyvateľov. Doplniť pritom treba, že kladné hodnoty bolo možné registrovať len v čase migračných ziskov (roky 2007 a 2008). Okresy Partizánske a Prievidza tak strácajú obyvateľstvo výrazne rýchlejšie, ako je priemer v Trenčianskom kraji, či na Slovensku (obr. 4).

Pretrvávajúca nízka plodnosť (stabilne pod priemerom Slovenska), jej obmedzené oživenie v prvej a druhej dekáde 21. storočia, ako aj pomerne výrazný prepád po roku 2021 (obr. 5) v oboch analyzovaných okresoch výrazným spôsobom ovplyvňujú spodné časti vekovej pyramídy (obr. 7 a 8). K tomu je potrebné ešte pripočítať znižujúcu sa reprodukčnú základňu, keď v oboch okresoch sa od začiatku milénia počet žien v reprodukčnom veku výrazne znížil (o približne tretinu). Výsledkom tak je pokles zastúpenia detskej zložky (0–14 rokov) od roku 2000 do roku 2025 v okrese Partizánske o viac ako 4 p.b. (na menej ako 13 %) a v okrese Prievidza o takmer 6 p.b. (na 12,5 %).

Obr. 5: Úhrnná plodnosť v okresoch Partizánske a Prievidza v porovnaní s populáciou Slovenska a Trenčianskeho kraja v rokoch 2000–2025

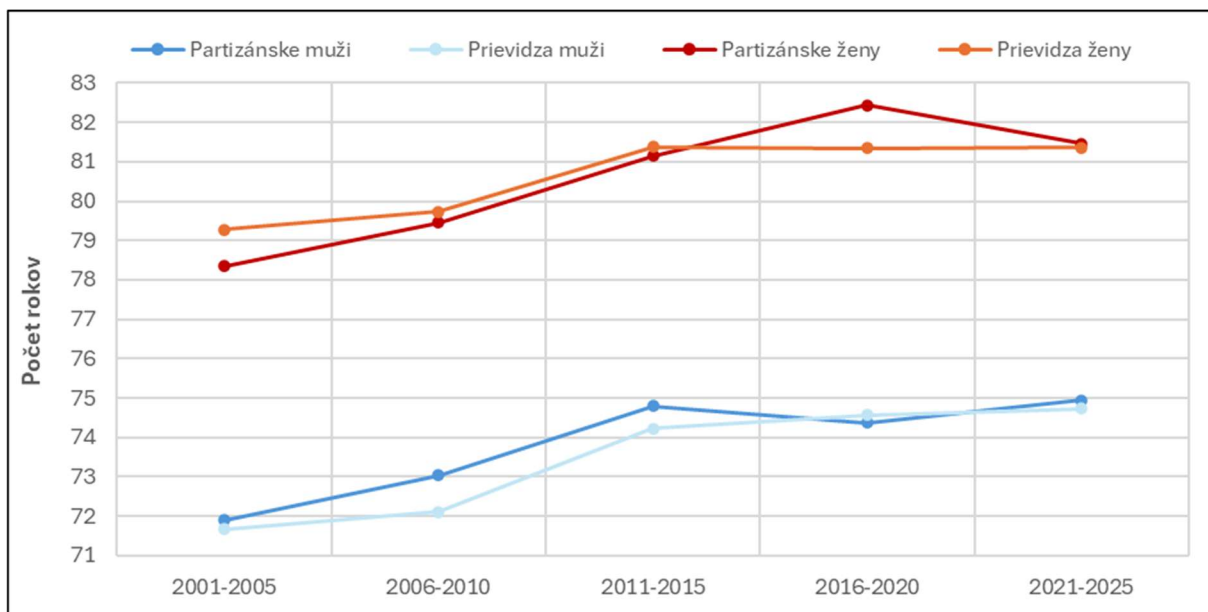

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATAcube; výpočty autora

Ďalším dôležitým aspektom zmien vo vekovej štruktúre je prítomnosť rôzno-početných generácií, ktoré ovplyvňujú svojou váhou celú vekovú štruktúru. Obdobne ako v prípade Slovenska, aj v okresoch Partizánske a Prievidza ide predovšetkým o početné kohorty osôb narodených v 40. a 50. rokoch, ktoré sa postupne dostali do seniorského veku a tiež ich deti narodené v 70. rokoch. Tie ovplyvňujú produktívnu zložku a donedávna predstavovali aj kľúčovú kohortu pre realizáciu reprodukcie. Ich postupným starnutím však došlo k spomínanému zmršteniu reprodukčnej základne. Keďže však k zmenšovaniu populačných ročníkov dochádza v oboch okresoch už viac ako štyri desaťročia (začiatky treba hľadať už v 80. rokoch), sme svedkami zmršťovania a starnutia aj produktívnej zložky (20 – 64 rokov). Dynamika tohto procesu najmä vďaka kohortám zo 70. rokov ešte nie je taká výrazná ako u detí. Medzi rokom 2000 a 2025 sa v okrese Partizánske produktívna časť populácie zmenšila o približne 15 % a v okrese Prievidza o 13 %.

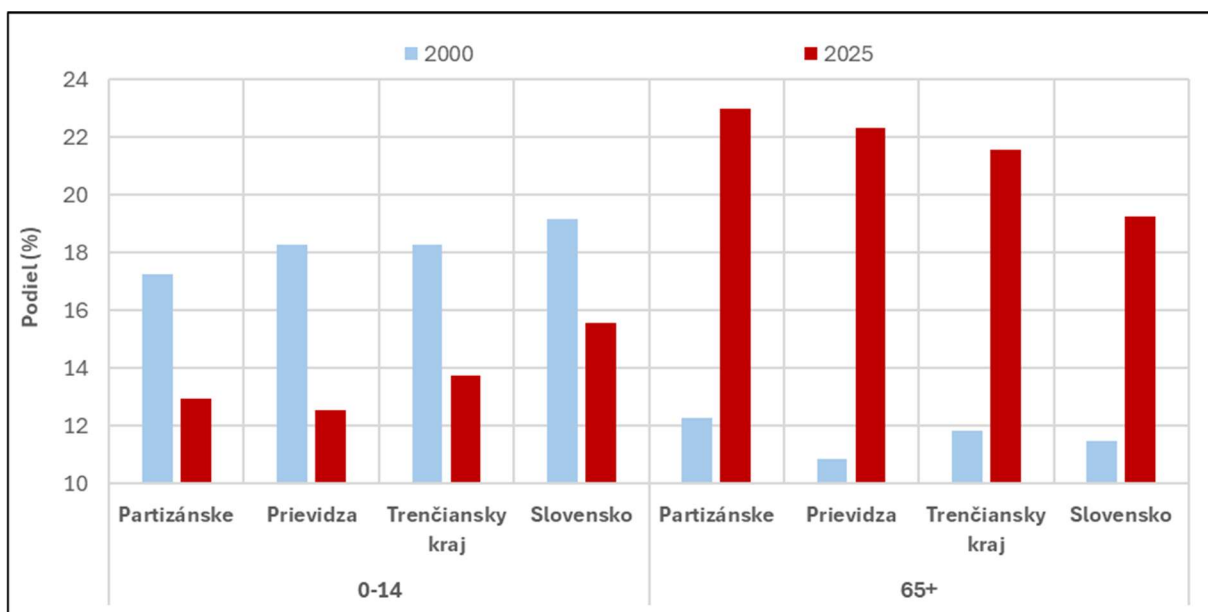
Celkom opačný trend však vďaka presunu početných kohort zo 40. a 50. rokov mala seniorská zložka. Dôležitú úlohu pritom zohrávalo aj zlepšovanie úmrtnostných pomerov a predlžovanie života. Stredná dĺžka života pri narodení sa aj napriek významnému (ale dočasnému) prepadu počas pandemických rokov zvýšila od začiatku 21. storočia v oboch okresoch a u oboch pohlaví (obr. 6). U žien už presahuje 81 rokov a u mužov sa dostala k hranici 75 rokov.

Obr. 6: Stredná dĺžka života mužov a žien pri narodení vo vybraných 5-ročných obdobiach

Zdroj údajov: ŠÚ SR; výpočty autora

Obr. 7: Podiel detí do 15 rokov a osôb v seniorskom veku (65 a viac rokov) v okresoch Partizánske a Prievidza v porovnaní s Trenčianskym krajom a populáciou Slovenska v roku 2000 a 2025 (31.12.)

Zdroj údajov: ŠÚ SR; výpočty autora

Oba celky tak patria z hľadiska úmrtnostných pomerov k priestorom skôr s lepšou úmrtnosťou na Slovensku.¹ Vďaka spolupôsobeniu oboch determinantov sa váha seniorov v oboch okresoch zvýšila o 10 p.b. (Partizánske) resp. 12 p.b. (Prievidza). Osoby vo veku 65 a viac rokov tvorili podľa posledných dostupných údajov z konca roka 2025 v Hornej Nitre už viac ako 22 % z miestnej populácie (obr. 7). Oba populačné celky svojím zastúpením seniorskej zložky presahovali signifikantne nielen celoslovenský priemer (19,3 %), ale aj priemer populácie Trenčianskeho kraja (21,6 %). Na začiatku tohto milénia tomu bolo len v prípade okresu Partizánske. Aj to svedčí o vysokej dynamike populačného starnutia v priestore Hornej Nitry.

Posuny početných vekových kohort v produktívnom a do postproduktívneho veku a výrazné zmrštenie spodných častí vekových pyramíd, ku ktorým v oboch okresoch došlo v poslednom štvrtstoročí budú predstavovať kľúčové determinanty budúceho populačného vývoja záujmového územia. Okrem nich sa nedá očakávať výraznejší nárast plodnosti (nad hranicu 1,5 dieťaťa) v najbližších rokoch, keďže ani v čase najvyššieho nárastu sa intenzita rodenia detí v oboch okresoch nedostala nad alebo dokonca ani na celoslovenskú úroveň (obr. 5). Ešte s väčšou pravdepodobnosťou budeme naďalej svedkami ďalšieho kontinuálneho zlepšovania úmrtnostných pomerov a tým predlžovania života. To bude ovplyvňovať prežívanie jednotlivých kohort a najmä početných populačných ročníkov zo 40. a 50. a tiež 70. rokov. Najproblematickejšou vzhľadom na svoju značnú volatilitu a komplexnú determinovanosť je otázka budúceho vývoja migrácie. Ani v tomto prípade sa však nedá predpokladať, že by za existujúcich známych podmienok došlo k nejakému výraznému zvráteniu dlhodobých migračných strát v oboch okresoch a vzniku situácie, kedy by imigranti prevažovali nad emigrantmi.

Výsledkom týchto predpokladaných nastavení hlavných komponent populačného vývoja je spracovanie ad hoc populačnej prognózy okresov Prievidza a Partizánske do roku 2050 kohortne-komponentnou metódou v jednom najpravdepodobnejšom vývojovom scenári. Prahom prognózy je začiatok roka 2026 (1.1.) a horizontom koniec roka 2050 (31.12.).

¹ Podľa posledných dostupných údajov za obdobie 2021 – 2025 okres Prievidza a Partizánske patrili zhruba do tretej desiatky okresov Slovenska. Za najlepšími okresmi muži zaostávali o zhruba 4,3 – 4,5 roka a ženy o niečo viac ako 2 roky.

Ako už bolo naznačené, z vývojového hľadiska predpokladáme, že úroveň plodnosti v oboch okresoch bude v najbližších rokoch skôr stagnovať a až následne budeme svedkami určitého oživenia. To by mohlo znamenať nárast hodnôt úhrnnej plodnosti k hranici 1,3 dieťaťa v druhej polovici 30. rokov a približne 1,45 dieťaťa na ženu koncom prognózovaného obdobia.

Aj napriek predpokladanému postupnému miernemu oživeniu reprodukcie, ďalšie zmršťovanie reprodukčnej základne bude v najbližších rokoch generovať každoročne čoraz menšie populačné ročníky. V druhej polovici 30. rokov by mohlo dôjsť k obráteniu tohto trendu, ale ten by sa udržal len do začiatku 40. rokov, keď sa naštartuje ďalšia vlna poklesu. Uvedené informácie je však potrebné vnímať v rozsahu samotných zmien, keďže počet živonarodených detí by sa do roku 2050 mal v okrese Partizánske pohybovať v rozmedzí približne 220 – 250 detí a v okrese Prievidza 670 – 740 detí ročne.

Zlepšovanie úmrtnostných pomerov síce prinesie predlžovanie života a to aj v seniorskom veku, ale postupná akumulácia početných kohort vo veku s vyššou intenzitou úmrtnosti bude prinášať zvyšovanie počtu zomretých. Uvedený trend budeme pozorovať v oboch okresoch, a to približne až do prvej polovice 40. rokov. Posledné roky prognózovaného obdobia by sa mali niesť v znamení ich znižovania, keďže vzhľadom na nevyrovnanosť generácií bude dochádzať k určitému znižovaniu počtu osôb vo veku najvyššej úmrtnosti. Znamená to, že v podstate celé prognózované obdobie môžeme očakávať, že počet obyvateľov okresov Partizánske a Prievidza bude mať z dôvodu pokračujúcej prevahy zomretých nad narodenými klesajúci trend. Najvýraznejšie prirodzené populačné úbytky identifikujeme pritom koncom 30. a začiatkom 40. rokov.

Smerom k populačnému znižovaniu obyvateľstva Hornej Nitry bude naďalej prispievať aj migrácia. Aj keď sa dá očakávať, že predpokladané záporné migračné saldo sa bude postupne redukovať aj vzhľadom na intenzifikáciu demografického starnutia a znižovanie časti populácie vyznačujúcej sa najvyššou intenzitou migrácie. Aj napriek tomu sa však očakáva, že oba okresy budú až do konca prognózovaného obdobia každoročne migračne stratové.

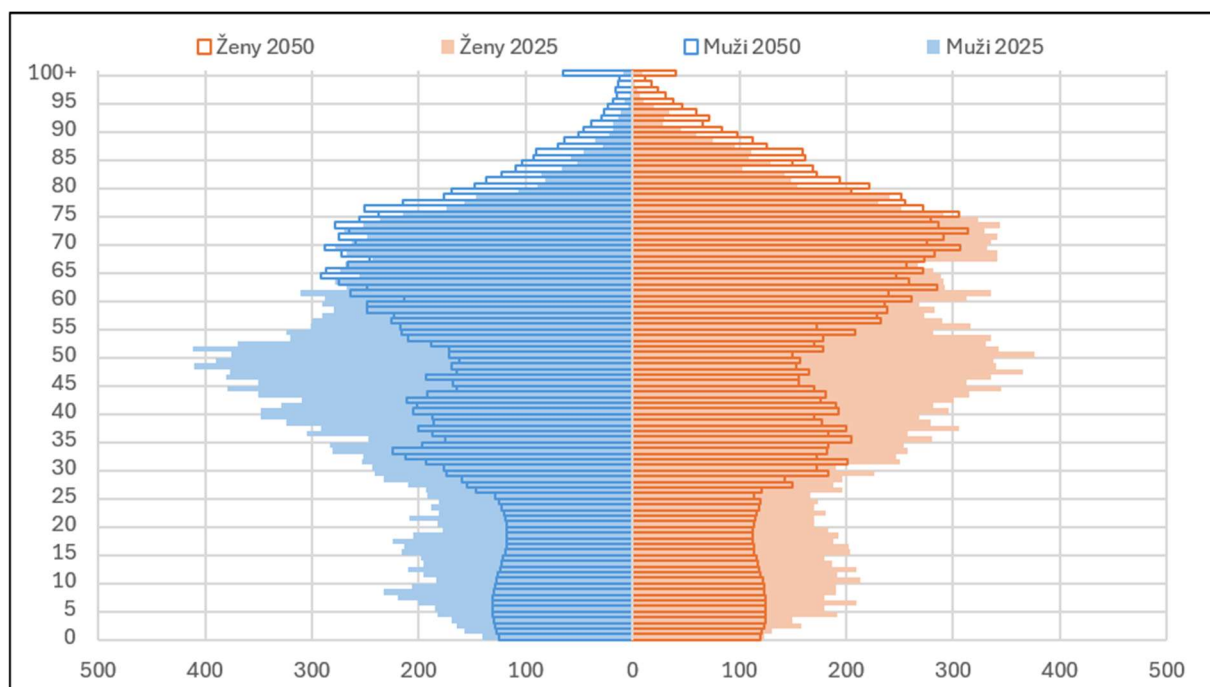
Okres Partizánske a Prievidza budú podľa výsledkov našej ad hoc prognózy do roku 2050 naďalej populačne stratové. Predpokladaný objem zmenšenia počtu obyvateľov sa v prípade prvého menovaného celku pohybuje v rozmedzí takmer 9 tisíc osôb a v prípade druhej by išlo o viac ako 26 tisíc osôb. Pri naplnení nastavených predpokladov vývoja plodnosti, úmrtnosti

a migrácie by počet obyvateľov okresu Partizánske do roku 2050 klesol zo súčasných viac ako 42 tisíc na necelých 34 tisíc. V okrese Prievidza by sa dostal na konci prognózovaného obdobia na a dokonca aj pod hranicu 100 tisíc osôb.

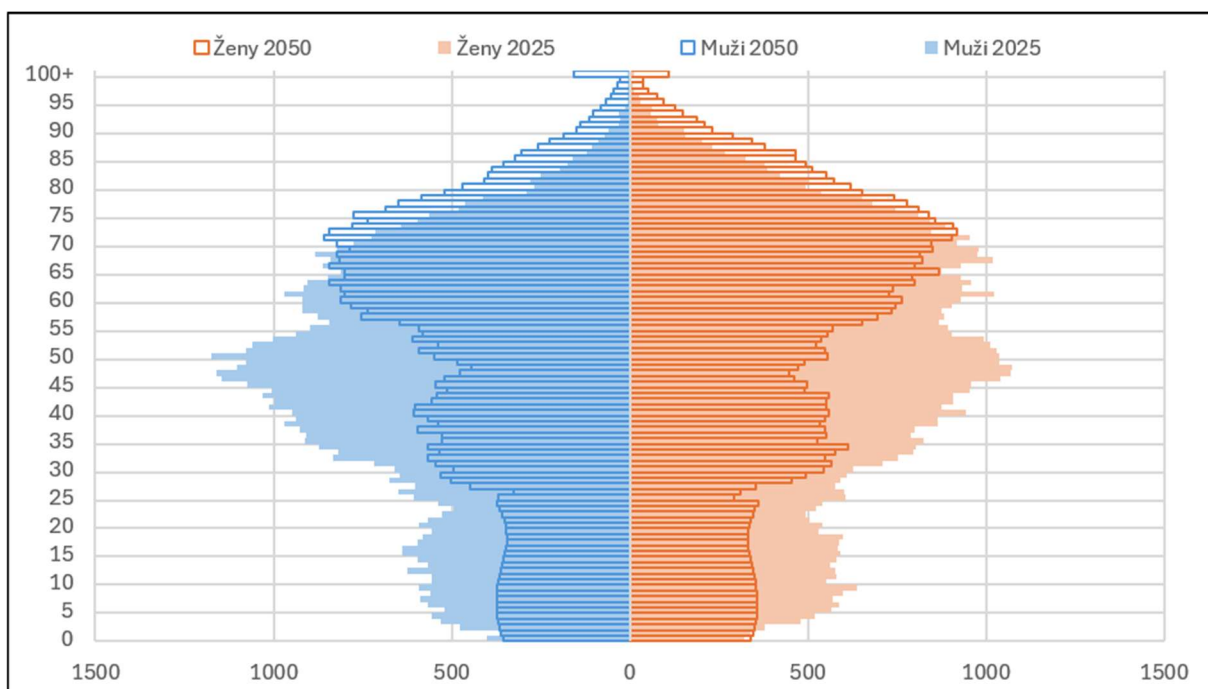
Okrem samotného poklesu počtu obyvateľov budúci vývoj v najbližšom štvrtstoročí prinesie aj ďalšie významné zmeny vo vekovej štruktúre. K hlavným znakom bude patriť predovšetkým ďalšie starnutie. Priemerný vek populácie okresu Partizánske by sa postupne mal dostať až k hranici 51 rokov a v prípade okresu Prievidza by túto úroveň v posledných rokoch prognózy mal dokonca prekročiť. Pomer medzi seniorskou a detskou zložkou by sa zo súčasných približne 180 – 190 osôb mal dostať nad 300 osôb. Podiel seniorskej zložky by tak mal vzrásť na zhruba 35 %, kým detská časť populácie by mierne klesla pod hranicu 11 %. Výsledkom by tiež malo byť zmrštenie produktívnej kohorty (osoby 20 – 64 rokov) o približne 10 p.b. (zo súčasných 60 %). To automaticky znamená aj signifikantné prehĺbenie zaťaženia osôb v produktívnom veku najmä seniorskou populáciou. Kým na prahu prognózy pripadalo v oboch okresoch na 1 seniora približne 2,5 – 2,6 osoby vo veku 20 – 64 rokov, o štvrtstoročie neskôr to bude podľa výsledkov prognózy len 1,4 – 1,5 osoby. V kombinácii s osobami do 20 rokov by tak na 100 osôb v produktívnom veku pripadalo 94 – 98 osôb v neproduktívnom veku.

Obr. 8: Veková pyramída okresu Partizánske v roku 2025 (31.12.) a jej prognóza do roku 2050

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATAcube; výpočty autora

Obr. 9: Veková pyramída okresu Prievidza v roku 2025 (31.12.) a jej prognóza do roku 2050

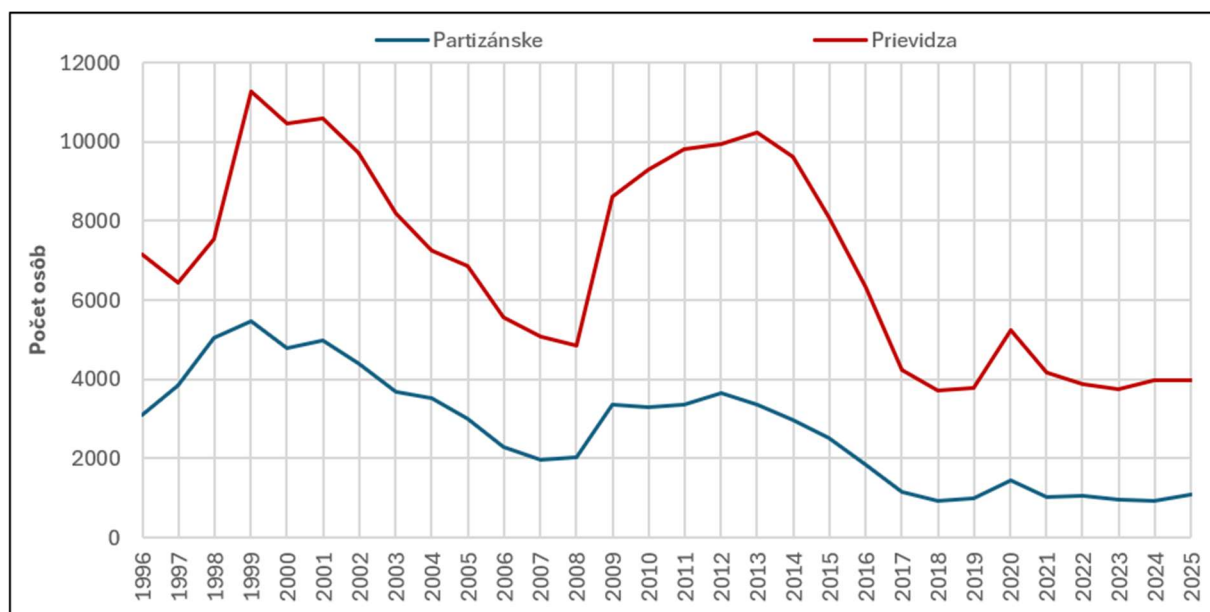

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATAcube; výpočty autora

Vývoj základných socioekonomických charakteristík domácností v okresoch Partizánske a Prievidza

Dlhodobý vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v okresoch Prievidza a Partizánske vykazuje dve obdobia výrazného nárastu. Išlo o druhú polovicu 90. rokov a začiatok milénia a roky spojené s nedávnou globálnou hospodárskou krízou (2009 – 2013). Po roku 2012 (Partizánske) resp. 2013 (Prievidza) však registrujeme pomerne významný pokles počtu uchádzačov o zamestnanie a stabilizáciu ich početnosti na a pod hranicou 4 tisíc osôb v okrese Prievidza a na úrovni približne 1 tisíc osôb v okrese Partizánske. Pandémiou ochorenia COVID-19 poznačené roky priniesli len dočasné a krátkodobé zvýšenie, ktoré v podstate už v druhom pandemickom roku bolo zahladené a počty uchádzačov o zamestnanie sa vrátili na predpandemickú úroveň. Ani posledné roky nepriniesli významné zmeny, a preto môžeme povedať, že situácia je v oboch okresoch z hľadiska počtu uchádzačov o zamestnanie stabilná.

Obr. 10: Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v okresoch Prievidza a Partizánske v rokoch 1996 – 2025

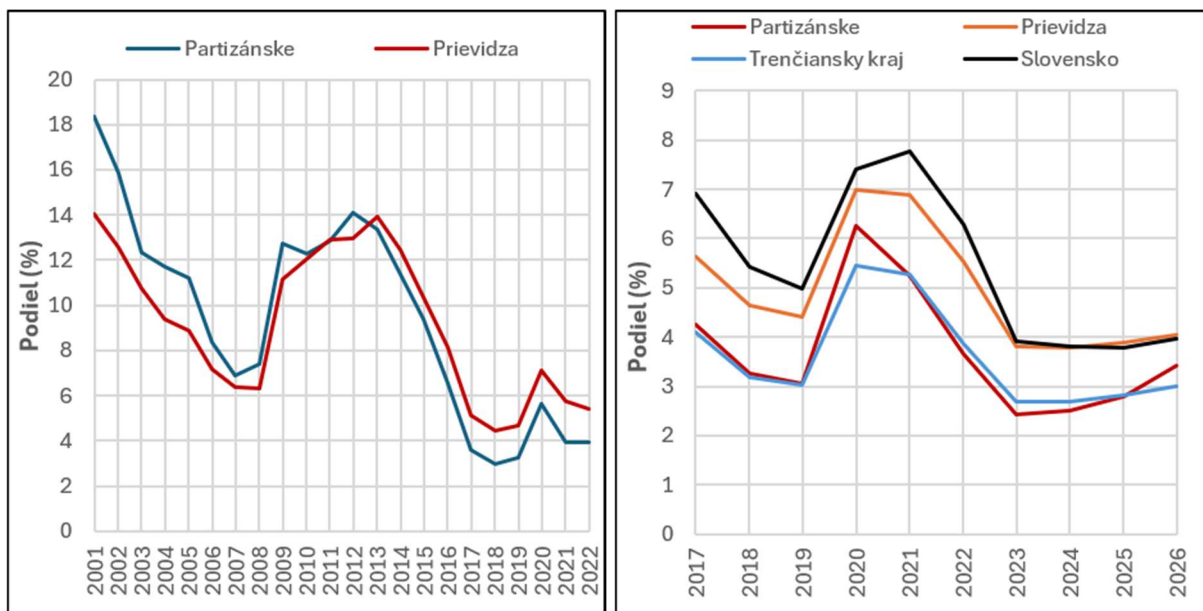
Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATACube

Identifikovaný vývoj počtu nezamestnaných bol úzko prepojený s úrovňou a hlavnými trendmi v nezamestnanosti. Evidovaná nezamestnanosť sa od začiatku milénia v oboch okresoch znižovala z 18 % (Partizánske) resp. 14 % (Prievidza) až v roku 2007 a 2008 dosiahla svoje prvé dočasné minimum (obr. 11). Následné zhoršenie hospodárskych podmienok spôsobené globálnou krízou prinieslo zvýšenie nezamestnanosti s vrcholom v rokoch 2012 a 2013, keď sa evidovaná nezamestnanosť dostala v oboch okresoch k hranici 14 %. Nasledujúce oživenie ekonomiky prinieslo pomerne dynamický pokles vrcholiaci v roku 2018. Evidovaná nezamestnanosť sa v okrese Prievidza dostala tesne nad 4 % a v okrese Partizánske dokonca pod túto úroveň klesla. Ako už bolo naznačené, nepriaznivé obdobie pandémie prinieslo dočasné zvýšenie počtu nezamestnaných, na čo reagovala aj samotná miera nezamestnanosti nárastom k a nad hranicu 6 %. Išlo však o dočasný a krátkodobý medziročný jav, keďže už v roku 2021 identifikujeme zlepšenie. V posledných rokoch je aj z hľadiska nezamestnanosti situácia v oboch okresoch stabilizovaná bez výraznejších výkyvov.² Z hľadiska širšej

² Ukazovateľ evidovanej nezamestnanosti na okresnej úrovni je dostupný len do roku 2022 (vrátane). Od roku 2023 je v údajoch ÚPSVaR dostupný len podiel nezamestnaných z celkového počtu osôb v produktívnom veku.

komparácie je z obr. 12 zrejmé, že v okrese Prievidza bol v poslednej dekáde podiel nezamestnaných z počtu osôb v produktívnom veku o niečo vyšší a dosahoval približne celoslovenskú úroveň. Naopak v okrese Partizánske tento podiel bol nielen pod priemerom Slovenska, ale aj úrovňou, ktorú vykazuje Trenčiansky kraj.

Obr. 11 a 12: Evidovaná miera nezamestnanosti v okresoch Prievidza a Partizánske v rokoch 1996 – 2022 a podiel nezamestnaných z celového počtu osôb v produktívnom veku v rokoch 2017 – 2026 v okresoch Partizánske, Prievidza, v Trenčianskom kraji a na Slovensku

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATACube; ÚPSVaR

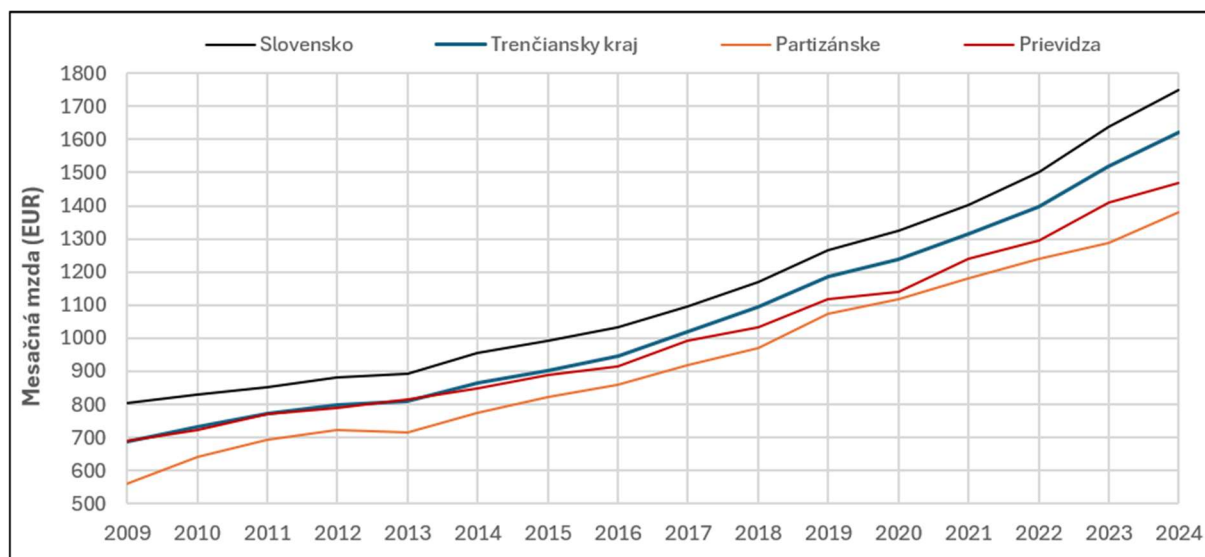
Mzdové ohodnotenie pracujúcich v oboch analyzovaných okresoch dlhodobo zaostáva za priemerom Slovenska. Aj napriek v podstate kontinuálnemu rastu nominálnej mesačnej mzdy okres Prievidza a najmä Partizánske dosahujú nižšiu mzdu aj v porovnaní s priemerom celého Trenčianskeho kraja. Dynamickejší rast miezd v Trenčianskom kraji spôsobil, že približne od roku 2016 začína dosahovať nižšiu nominálnu mesačnú mzdu aj okres Prievidza. Diferencie sa navyše postupne prehlbujú.

Podľa posledných dostupných údajov bola priemerná mesačná nominálna mzda v okrese Prievidza v roku 2024 necelých 1470 EUR, v okrese Partizánske 1380 EUR, no v Trenčianskom kraji už prekračovala hranicu 1620 EUR a na Slovensku dokonca išlo o takmer

1750 EUR. Od roku 2009 tak na Slovensku vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda o necelých 950 EUR, v Trenčianskom kraji o viac ako 930 EUR, no v okrese Prievidza len o necelých 820 EUR a okrese Partizánske dokonca len o 780 EUR.

Zaujímavým z tohto hľadiska je aj porovnanie miezd s okolitými okresmi (a nielen s Trenčianskym krajom). Horšia situácia ako v okrese Partizánske je len v okrese Turčianske Teplice. Okres Prievidza však na tom nie je o nič lepšie, keďže výškou svojej priemernej nominálnej mesačnej mzdy predbieha okrem spomenutého okresu Turčianske Teplice a Partizánske už len okres Zlaté Moravce. Ďalších 7 geograficky susediacich celkov tak dosahuje vyššiu mzdu, pričom za okresom Trenčín už zaostáva o takmer 280 EUR, kým v roku 2009 to bolo len necelých 69 EUR.

Obr. 13: Priemerná nominálna mesačná mzda v okrese Prievidza a Partizánske v porovnaní s Trenčianskym krajom a Slovenskom v rokoch 2009 – 2024

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATACube

Aj napriek nižšiemu mzdovému ohodnoteniu viac ako 80 % všetkých pracujúcich boli v rámci výsledkov sčítania obyvateľov 2021 zamestnaných priamo v okrese Prievidza. V prípade Partizánskeho je situácia o niečo zložitejšia, keďže v rámci okresu pracovalo len niečo viac ako 60 % zamestnancov. Približne 12 % ich odchádzalo do okresu Topoľčany a ďalšia viac ako desatina nachádzala zamestnanie v okrese Prievidza (7 %) a Bánovce nad Bebravou (4 %).

Zhruba 4 % pracujúcich z okresu Partizánske sčítaných v roku 2021 našlo svoje zamestnanie v zahraničí.

Ako už bolo uvedené vyššie, v prípade okresu Prievidza k tak významným odchodom za prácou mimo jeho územie nedochádzalo. Určité toky cez hranice okresu sú spojené len s okresom Partizánske (2 %), Bratislava I (1,1 %), Bánovce nad Bebravou (1,1 %), Žilina a Nitra (oba 1 %) Ostatné toky nedosahovali ani 1% podiel. Za zmienku ešte stojí skutočnosť, že do zahraničia za prácou odchádzalo aj z okresu Prievidza viac ako 4 % pracujúcich.

Z pohľadu počtu potenciálnych zamestnávateľov môžeme v oboch okresoch identifikovať rastúcu početnosť v celom analyzovanom období. Od roku 2008 do roku 2025 sa počet podnikov v okrese Prievidza zvýšil takmer dvojnásobne, a to z 2030 na takmer 4040 subjektov. V okrese Partizánske bol tento proces ešte o niečo dynamickejší, keď z pôvodných necelých 600 podnikov ich početnosť vzrástla na viac ako 1270 subjektov. V kombinácii s klesajúcou produktívnou zložkou sa tak v oboch analyzovaných celkoch zvýšil počet podnikov pripadajúcich na 1000 osôb vo veku 20 – 64 rokov. V okrese Prievidza to medzi rokmi 2008 a 2025 bolo z 22 na 53 podnikov. Obdobný vývoj zaznamenal aj okres Partizánske, kde v predmetnom období vzrástol počet podnikov na 1000 osôb vo veku 20 – 64 z 19 na 50 subjektov. Aj napriek tomuto pozitívnemu trendu však v celom analyzovanom období platilo, že oba celky významne zaostávali za celoslovenským priemerom. Kým v roku 2005 pripadalo na Slovensku v priemere 34 podnikov, v roku 2025 to už bolo takmer 90 podnikov na 1000 osôb v produktívnom veku.

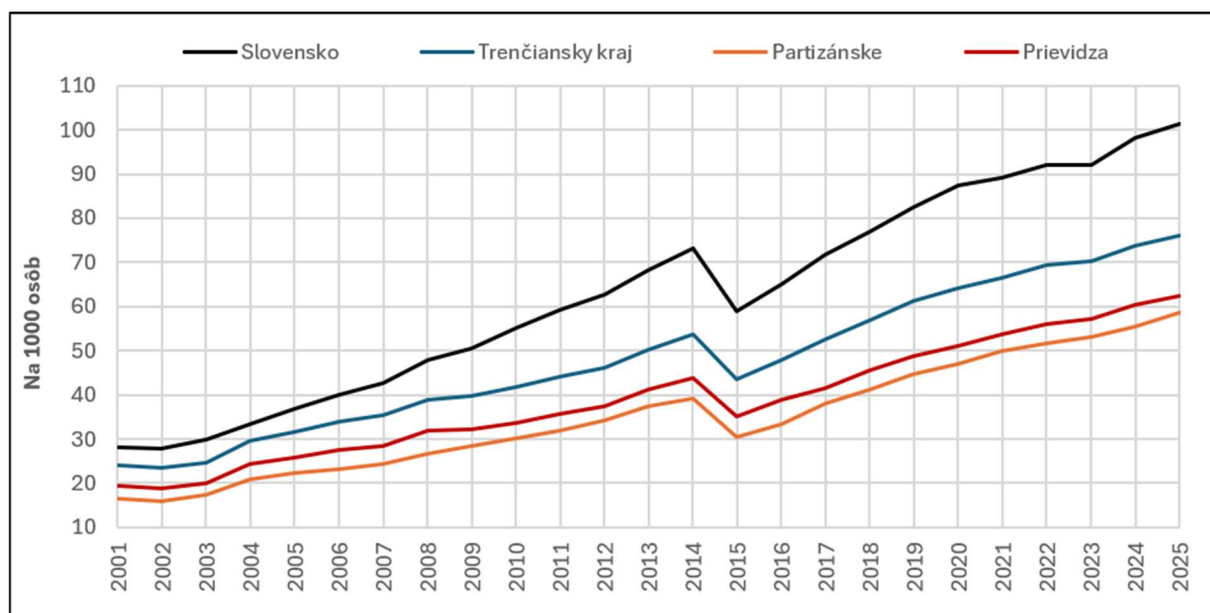
Iné ako súkromné podniky sú v oboch okresoch skôr výnimkou. V celom analyzovanom období rokov 2008 – 2025 išlo rádovo o jednotky subjektov. V súkromnom vlastníctve tak bolo 98,5 – 99,8 % všetkých identifikovaných podnikov bez signifikantného vývojového trendu. Tým sa okresy Prievidza a Partizánske neodlišovali od celoslovenského priemeru. Dlhodobu však oba okresy zaostávajú z hľadiska prítomnosti podnikov vo vlastníctve zahraničných investorov. Ich podiel mal síce rastúci trend koncom prvej dekády tohto storočia, no posledných 15 rokov je skôr v znamení poklesu ich zastúpenia. Vrchol okres Partizánske dosiahol v roku 2008, keď zahraničné podniky tvorili takmer 12 % a v okrese Prievidza 9 %. Posledné dostupné údaje z roku 2025 hovoria o približne 3 % zahraničných podnikoch v oboch celkoch. Pre úplnosť ešte dodávame, že podobnú trajektóriu môžeme vidieť aj na celoslovenskej úrovni. Odlišnosťou je obdobie maxima, ktoré bolo posunuté až do rokov 2012 – 2014, keď zahraničné podniky tvorili

takmer 15 %. Od tohto momentu pozorujeme pokles, ktorý sa v poslednom období stabilizoval na hodnote okolo 8 %.

Z pohľadu veľkostnej skupiny podnikov v okrese Partizánske a Prievidza dominujú malé subjekty s menej ako 50 zamestnancami (97 – 98 % všetkých podnikov). Ku koncu roka 2025 bolo pritom v prvom menovanom okrese len 15 stredne veľkých (50 – 249 zamestnancov) a 4 veľké podniky (250 a viac zamestnancov). V prípade okresu Prievidza išlo o 36 a 19 subjektov. Rastúcu početnosť identifikujeme aj v prípade právnických osôb. Od začiatku 21. storočia došlo k ich stonásobeniu v okrese Partizánske (zo 494 na 1490). V okrese Prievidza bol vývoj len o niečo menej dynamický (2,8-násobný nárast; z 1719 na 4779 osôb). Pre porovnanie ešte doplníme, že v Trenčianskom kraji počet právnických osôb medzi rokmi 2001 a 2025 vzrástol zhruba 2,9-krát, pričom celoslovenský priemer prekračoval 3,5-násobný nárast. Ak uvedený vývoj budeme relativizovať vzhľadom na veľkosť produktívnej zložky populácie, potom z obr. 14 je možné identifikovať síce spomínaný nárast v oboch analyzovaných okresoch, no tento bol menej dynamický ako v priemere dosahoval Trenčiansky kraj, či bol celoslovenský priemer. Preto sa zaostávanie okresov Partizánske a Prievidza v počte právnických osôb na 1000 obyvateľov v produktívnom veku do roku 2025 prehlbovalo.

Z pohľadu právnych foriem môžeme tiež identifikovať určitú zmenu štruktúry právnických osôb. V oboch okresoch došlo predovšetkým k posilneniu obchodných spoločností. Tie podľa posledných známych údajov z konca roka 2025 tvorili približne 83 % všetkých právnických osôb.

Obr. 14: Počet právnických osôb na 1000 obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov v okresoch Partizánske, Prievidza v porovnaní s Trenčianskym krajom a Slovenskom

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATACube; výpočty autora

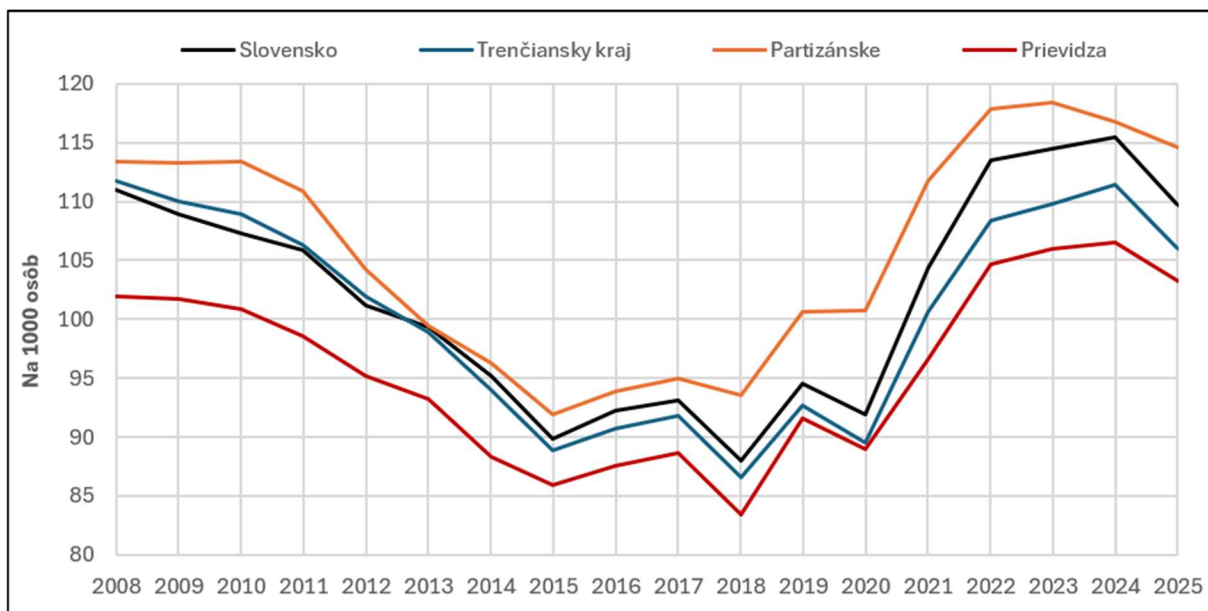
Počet živnostníkov mal spočiatku skôr klesajúcu tendenciu s minimom v roku 2018. Následne došlo k určitému oživeniu s vrcholom v roku 2022. Posledné roky sa však opätovne niesli v oboch okresoch v znamení znižovania počtu živnostníkov. V prípade, že početnosť živnostníkov budeme relativizovať veľkosťou produktívnej zložky, môžeme porovnať aj postavenie okresu Prievidza a Partizánske v širšom slovenskom kontexte. Ako je zrejmé z obr. 15, najviac živnostníkov na 1000 obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov pripadalo v podstate v celom analyzovanom období rokov 2008 – 2025 v okrese Partizánske. Ten stabilne prekračoval nielen celoslovenský priemer, ale aj priemer Trenčianskeho kraja. Úplne opačná situácia bola pritom v okrese Prievidza, kde počet živnostníkov pripadajúcich na 1000 osôb v produktívnom veku zaostáva nielen za priemerom Slovenska, ale aj Trenčianskeho kraja. Stav priamych zahraničných investícií, ktoré každoročne zverejňuje Národná banka Slovenska³, poukazuje na pozvoľný rastúci objem v oboch analyzovaných okresoch. Dostupné konečné údaje za obdobie rokov 2006–2023⁴ potvrdzujú, že kým na jeho začiatku tvorili priame zahraničné investície v okrese Prievidza necelých 150 mil. EUR, v roku 2023 to už bolo takmer 589 mil. EUR. Nad 500mil. hranicu sa pritom okres dostal už v roku 2022. V okrese Partizánske

³ <https://nbs.sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie/>

⁴ Do časovej rady boli zvolené len údaje dostupné v eurách.

bol objem priamych zahraničných investícií dlhodobo výrazne nižší. Súčasne tu tiež identifikujeme aj celkovo 8 medziročných poklesov (v okrese Prievidza len jeden takýto prípad). Aj preto bola dynamika rastu signifikantne nižšia ako v okrese Prievidza (2,6 vs 3,9 násobný rast medzi rokom 2006 a 2023). Kým v roku 2006 bolo v okrese Partizánske alokovaných približne 27,5 mil. EUR, v roku 2023 išlo o niečo viac ako 74,2 mil. EUR.

Obr. 15: Počet živnostníkov na 1000 obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov v okresoch Partizánske, Prievidza v porovnaní s Trenčianskym krajom a Slovenskom

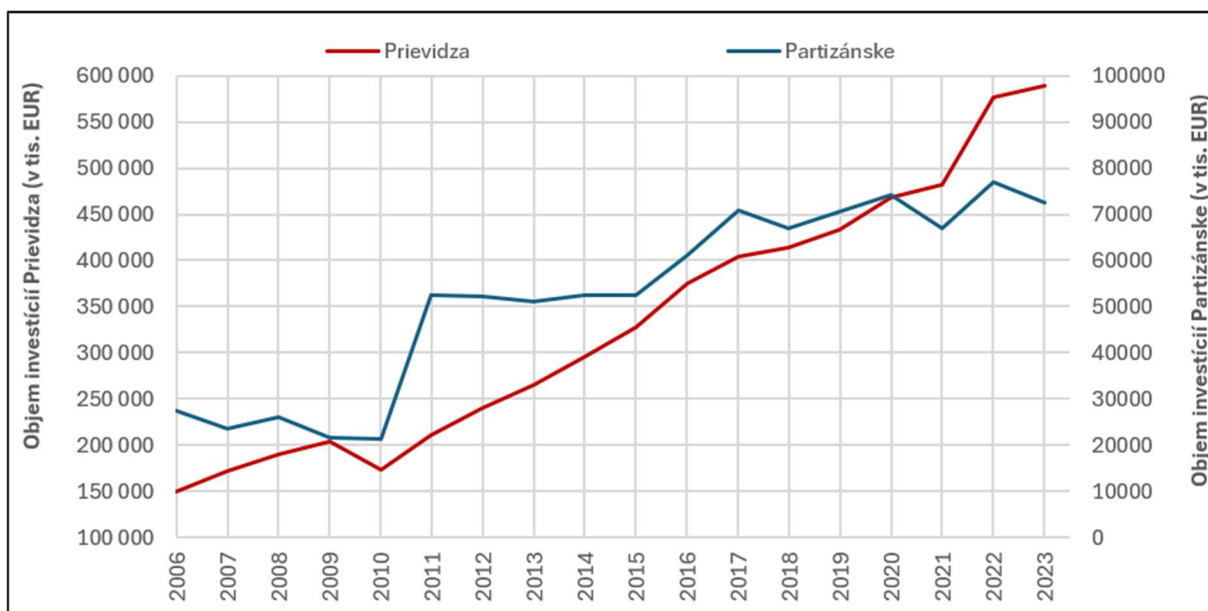

Zdroj údajov: ŠÚ SR, DATACube; výpočty autora

Z hľadiska priestorovej lokalizácie priamych zahraničných investícií stabilne dominuje Bratislavský kraj, v ktorom bolo v sledovanom období 2006 – 2023 alokovaných 62 – 71 % z celkového objemu. Kľúčovými hráčmi sú pritom okresy Bratislava I a Bratislava II, ktoré sa podieľajú na viac ako polovici všetkých zahraničných priamych investícií na Slovensku. Okresy Hornej Nitry mali výrazne iné postavenie. V okrese Prievidza sa podiel na celkovom objeme zahraničných investícií pohyboval v rozpätí 0,46 – 1,03 %. Okres Partizánske sa podieľal len 0,06 – 0,14 %. Z vývojového hľadiska pritom význam okresu Prievidza mal skôr mierne rastúci trend, kým v okrese Partizánske sa jeho pozícia výraznejšie nemenila a tento okres patrí skôr k celkom k podpriemerným objemom zahraničných investícií na Slovensku.

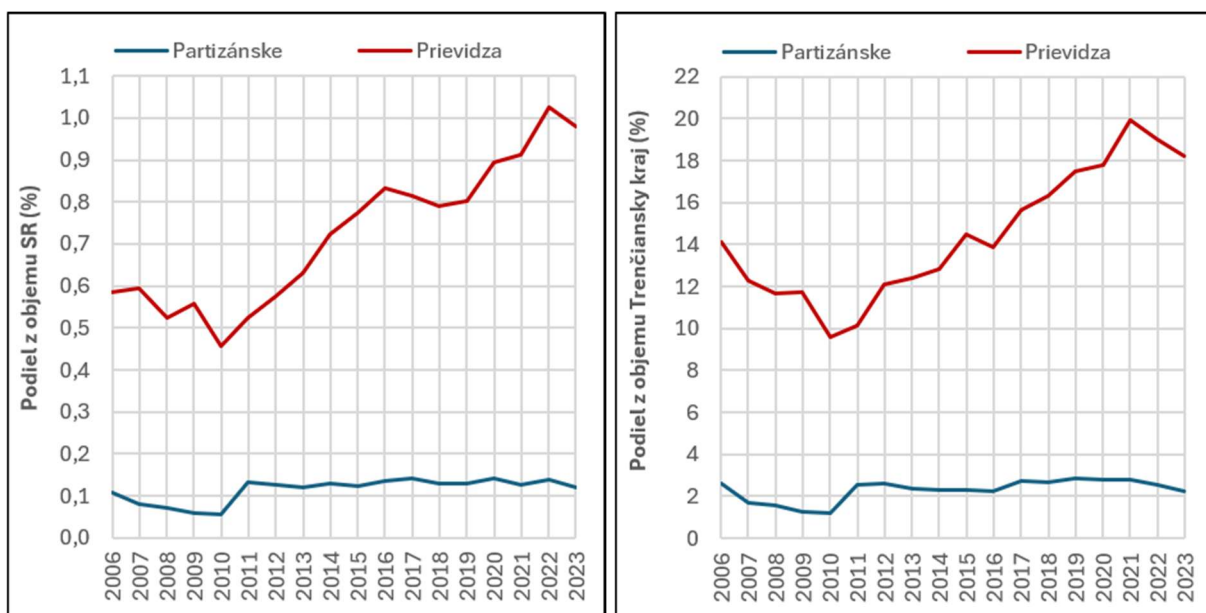
Zaujímavosťou je tiež, že aj v rámci Trenčianskeho kraja sa pozícia okresu Prievidza v posledných rokoch zlepšuje. Kým v prvej dekáde 21. storočia sa okres podieľal 9 – 14 % z celkového objemu zahraničných investícií v Trenčianskom kraji, v posledných analyzovaných rokoch to bolo 18 – 20 %. Na druhej strane okres Partizánske sa dlhodobo drží pod hranicou 3 % len s určitým miernym zhoršením po roku 2020 (z 2,8 % na 2,2 %).

Obr. 16: Vývoj objemu priamych zahraničných investícií v okresoch Partizánske a Prievidza v rokoch 2006 – 2023

Zdroj údajov: Národná banka Slovenska

Obr. 17 a 18: Podiel priamych zahraničných investícií alokovaných v okresoch Partizánske a Prievidza z celkového objemu zahraničných investícií na Slovensku a v Trenčianskom kraji v rokoch 2006 – 2023

Zdroj údajov: Národná banka Slovenska; výpočty autora

Regionálna transformácia, životné podmienky domácnosti: marginalizované rómske komunity

Integrácia na trh práce a kvalita tejto integrácie sa považujú za prvý a najdôležitejší predpoklad prevencie chudoby domácností. Zamestnanie alebo účasť na platenej práci, a kvalita takéhoto pracovného uplatnenia, predstavujú základný zdroj príjmu, ktorý domácnosti umožňuje predchádzať materiálnej deprivácii a ďalším formám sociálneho vylúčenia. Naopak, nedostatok pracovných príležitostí, či už z hľadiska ich kvality alebo množstva, zvyšuje pravdepodobnosť, že domácnosť a jej členovia upadnú do chudoby. Esping-Andersen (2001) poukazuje na to, že pokles životnej úrovne spôsobený nezamestnanosťou vedie nielen k obmedzeným možnostiam hľadania práce, ale aj k narušeniu existujúcich sociálnych väzieb a zvyšuje riziko sociálnej izolácie jednotlivcov a domácností.

Prakticky všetky výskumy nízkopríjmových rómskych domácností realizované v posledných desaťročiach dospievajú k rovnakému záveru. Poukazujú na slabé a nedostatočné možnosti pracovného uplatnenia Rómov, predovšetkým v dôsledku nízkej úrovne kvalifikácie a pretrvávajúcej diskriminácie. Práve tieto faktory sú považované za hlavné príčiny chudoby a sociálneho vylúčenia (pozri napr. UNDP, 2002, 2006; Vašečka, ed., 2002; Ringold, 2005; Mušinka, 2004; EC, 2005; Ivanov & Trusaliev, 2006; Revenga et al., 2006; De Laat et al., 2009; UNDP, 2012; Škobla & Filčák, 2020).

Podľa prieskumov EU SILC MRK je medzi osobami v produktívnom veku z marginalizovaných rómskych komunit zamestnaných (na plný alebo čiastočný úväzok) alebo podniká, či už ako podnikatelia alebo samostatne zárobkovo činné osoby, iba 23 % (Markovič & Plachá, 2022). Rozdiely v deklarovanom ekonomickom postavení možno pozorovať aj v závislosti od miery priestorového vylúčenia. V rómskych koncentráciách nachádzajúcich sa mimo obce alebo sídla je podiel zamestnaných osôb v produktívnom veku nižší a naopak podiel nezamestnaných a ekonomicky neaktívnych osôb vyšší než v koncentráciách situovaných na okraji alebo priamo v obci. Priestorové vylúčenie a s ním spojené znevýhodnenia tak môžu mať priamy vplyv na možnosti uplatnenia ľudí z marginalizovaných rómskych komunit na trhu práce.

V čase zberu údajov prieskumu EU SILC MRK poberalo príjem zo zamestnania viac ako 34 % Rómov v produktívnom veku. Pre 17 % z nich však tento príjem nepresahoval 1 000 eur ročne.

Okrem nižšej miery zamestnanosti je preto medzi Rómami výraznejší aj výskyt prekérnej a nízko odmeňovanej práce. Približne 12 % pravidelne zamestnaných rómskych mužov a žien pracovalo menej ako 30 hodín týždenne, zatiaľ čo v celkovej populácii pracovali v takomto rozsahu iba 2 % zamestnaných. Spomedzi Rómov pracujúcich menej ako 30 hodín týždenne až 71 % uviedlo, že by chceli pracovať viac, no nepodarilo sa im nájsť zamestnanie na plný úväzok. Marginalizovaní Rómovia preto pracujú na čiastočný úväzok častejšie než bežná populácia, avšak podstatne menej často ide o ich dobrovoľnú voľbu (Markovič & Plachá, 2022).

Takmer polovica nezamestnaných Rómov evidovaných na úradoch práce sa zapája do tzv. aktivačných prác, ktoré predstavujú súčasť opatrení aktívnej politiky trhu práce (AOTP). Aktivačné práce patria medzi najčastejšie využívané nástroje zamerané na integráciu rómskeho obyvateľstva na trh práce. Podľa Inštitútu finančnej politiky (Hidas, 2018) sa na iných opatreniach aktívnej politiky trhu práce než na aktivačných prácach zúčastňovalo iba približne 8 % nezamestnaných Rómov, zatiaľ čo v prípade väčšinovej populácie to bola približne tretina nezamestnaných. Napriek tomu, že aktivačné práce zahŕňajú značnú časť nezamestnaných Rómov, viaceré výskumy poukazujú na ich nízku efektívnosť, keďže nezvyšujú zamestnateľnosť účastníkov ani nevedú k získaniu stabilného zamestnania (Mýtna Kureková et al., 2013; Grill, 2014; Polačková, 2024). Namiesto nástroja na rozvoj pracovných zručností možno aktivačné práce vnímať skôr ako opatrenie sociálnej ochrany než ako efektívny nástroj politiky zamestnanosti, pretože ich hlavnou funkciou je poskytovanie základného príjmu nezamestnaným osobám (Mýtna Kureková et al., 2013; Polačková, 2024).

Ďalším opatrením aktívnej politiky trhu práce, ktorého pozitívny vplyv na zamestnateľnosť účastníkov je obmedzený, je program REPAS zameraný na rozvoj pracovných zručností prostredníctvom rekvalifikačných kurzov, nie formálneho vzdelávania (Hidas et al., 2018). Významnou prekážkou pre nízkokvalifikovaných alebo nízko vzdelaných uchádzačov je skutočnosť, že hoci samotný kurz hradí úrad práce, účastníci si musia dopravu a ďalšie nevyhnutné výdavky financovať z vlastných prostriedkov. Tieto náklady im sú preplatené až po úspešnom ukončení kurzu.

Mnohé kurzy programu REPAS navyše vyžadujú ukončené základné vzdelanie, ktoré osoby s nízkou úrovňou vzdelania nemusia mať. Od uchádzačov sa zároveň očakáva, že si vhodné

kurzy vyhľadajú sami, avšak ľudia s nízkym vzdelaním alebo pochádzajúci z marginalizovaného prostredia často nemajú dostatočný prístup k informáciám ani potrebné zručnosti na vyhľadávanie takýchto príležitostí.

Podobne funguje aj program KOMPAS, ďalšie opatrenie aktívnej politiky trhu práce určené osobám s nízkou úrovňou vzdelania, ktorého cieľom je rozvoj základných pracovných kompetencií. Keďže je založený na rovnakých princípoch ako program REPAS, čelí aj rovnakým obmedzeniam a bariéram pri zapájaní cieľovej skupiny.

Osoby bez formálneho vzdelania čelia na trhu práce výrazným prekážkam, preto sa Ministerstvo školstva spolu so svojou odbornou organizáciou – Štátnym inštitútom odborného vzdelávania – usilujú posilniť systém vzdelávania dospelých. Jednou z možností pre osoby s nízkou úrovňou vzdelania je zapojenie sa do programov vzdelávania druhej šance, ktoré im umožňujú doplniť si formálne vzdelanie, zvýšiť kvalifikáciu a zlepšiť svoje šance na uplatnenie na trhu práce. Informovanosť o týchto možnostiach je však stále nízka, a to nielen medzi samotnými cieľovými skupinami (osobami s nízkym vzdelaním alebo nízkou kvalifikáciou), ale aj medzi inštitucionálnymi aktérmi, ako sú pedagógovia, poskytovatelia vzdelávania či školy (Rigová et al., 2021).

Rada Európy upozorňuje, že Slovensko zatiaľ nevytvára dostatočne efektívne podmienky na sprístupnenie vzdelávania druhej šance zraniteľným skupinám obyvateľstva (CoE, 2018). Tento typ vzdelávania je zároveň prepojený so systémom aktívnej politiky trhu práce. Od apríla 2019 umožňuje novela zákona č. 417/2013 Z. z. nezamestnaným evidovaným na úradoch práce poberať aktivačný príspevok aj počas účasti na vzdelávaní druhej šance zameranom na získanie základného vzdelania (zákon č. 417/2013 Z. z.). Túto legislatívnu zmenu možno považovať za pozitívny krok smerom k podpore vzdelávania a zvyšovaniu zamestnateľnosti osôb s nízkou úrovňou vzdelania.

K relatívne vysokej miere nezamestnanosti rómskeho obyvateľstva na Slovensku prispieva viacero navzájom prepojených faktorov. Tejto problematike sa venovalo množstvo odborníkov, ktorí identifikovali rôzne príčiny znevýhodnenia Rómov na trhu práce (pozri napr. O'Higgins & Ivanov, 2006; Pawera & Štefancová, 2013; Mýtna Kureková et al., 2013; Lajčáková et al., 2017; Satara et al., 2020 a ďalší). Ako ukazujú výsledky výskumu Inštitútu finančnej politiky (Machalica et al., 2014), medzi hlavné faktory patrí nízka úroveň vzdelania rómskej populácie

a rozšírená diskriminácia na trhu práce. Štúdia preukázala, že Rómovia majú v porovnaní s príslušníkmi väčšinovej populácie menej než 50 % šancu byť pozvaní na pracovný pohovor.

Výskum realizovaný Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre (APVV, 2023) ukazuje, že za najčastejšie dôvody nezamestnanosti Rómov respondenti považovali rasizmus a diskrimináciu (28 %). Nedostatočné formálne vzdelanie, zručnosti a pracovné skúsenosti uviedlo 17 % respondentov, nedostatok pracovných miest a obmedzené pracovné príležitosti označilo 13 % respondentov a ďalších 9 % poukázalo na bariéry súvisiace s dopravou a dochádzaním za prácou. Výskum zároveň zistil, že iba malé percento Rómov (8 %) žijúcich v segregovaných lokalitách bolo zamestnaných dlhšie ako päť rokov. Naopak, spomedzi Rómov žijúcich integrovaných v obciach alebo mestách si svoje súčasné zamestnanie udržalo viac ako päť rokov 17 % respondentov (APVV, 2023). Tieto zistenia naznačujú, že sociálne a priestorové vylúčenie predstavujú významné prekážky pri získavaní aj udržaní zamestnania. Uvedené závery podporuje aj reprezentatívny výskum UNDP (2012), podľa ktorého je miera vylúčenia z trhu práce úzko prepojená so stupňom priestorového vylúčenia – čím vyššia je úroveň rezidenčnej segregácie, tým vyššia je aj miera nezamestnanosti.

Slovensko sa zároveň vyznačuje výraznými regionálnymi rozdielmi v pracovných príležitostiach, ktoré predstavujú dlhodobý problém. Lajčáková et al. (2017) poukazujú na to, že v roku 2016 bolo na Slovensku k dispozícii značné množstvo voľných pracovných miest, avšak mnohé z nich vyžadovali špecifické zručnosti. To poukazuje na nesúlad medzi štruktúrou dostupných pracovných miest a kvalifikáciou uchádzačov o zamestnanie. Regionálne rozdiely sa prejavujú aj v dostupnosti infraštruktúry potrebnej na dochádzanie za prácou. V niektorých regiónoch alebo obciach je systém verejnej dopravy nedostatočne rozvinutý, pričom autobusové a železničné spojenia sú buď nedostatočné, alebo neprispôsobené potrebám potenciálnych zamestnancov, najmä Rómov žijúcich v marginalizovaných komunitách (Hornák et al., 2023).

Výskumy zároveň poukazujú na pretrvávajúcu diskrimináciu nezamestnaných Rómov, ktorá vytvára ďalšie prekážky pri ich uplatnení na trhu práce (Machalica et al., 2014). Základnou službou štátu pre nezamestnaných je registrácia na úrade práce. Rómovia však často čelia obmedzenému prístupu k službám poskytovaným úradmi práce, vrátane rôznych opatrení aktívnej politiky trhu práce (napríklad podpory samostatnej zárobkovej činnosti), keďže

pracovníci úradov ich od využívania týchto nástrojov neraz odrádzajú (Mýtna-Kureková, 2015).

Rómski respondenti opisovali úrady práce skôr ako inštitúcie, ktorých hlavnou úlohou je kontrolovať, či si nezamestnaní aktívne hľadajú prácu, než im skutočne pomáhať pri jej získaní. Niektorí uviedli, že boli len zriedkavo pozývaní na pracovné veľtrhy organizované úradmi práce a že ich zamestnávateľia často odmietli po zistení ich rómskeho pôvodu – niekedy už len na základe priezviska (ibid., 2015). Takéto diskriminačné praktiky predstavujú významnú prekážku pri hľadaní zamestnania aj pri samotnom prístupe na trh práce.

Vypracoval: Branislav Šprocha a Daniel Škobla

Literatúra

APVV-17-0141—Analysis of barriers to access to employment opportunities for marginalised population groups: selected regions of Slovakia in socio-economic, geographical and socio-anthropological perspectives. (2023)

CoE (2018). Recommendation of the Council of 13 July 2018, on Slovakia's National Reform Programme for 2018 and presenting delivering a Council opinion on Slovakia's stability programme for 2018. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0910\(24\)&from=GA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0910(24)&from=GA).

De Laat, J., Bodewig, Ch., Arnhold, N., Linden, T., Dulitzsky, D., Kosko, S., & Torracchi, F. (2009). Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, Czech Republic, Romania and Serbia. Policy Note. World Bank, Human Development Sector Unit, Europe and Central Asia Region.

Dokupilová, D. (2024). Energetická chudoba 2024. Bratislava: PÚ CSPV SAV. https://www.prog.sav.sk/wp-content/uploads/Energeticka-chudoba_2024.pdf

Esping-Andersen, G. et al. (2001). A New Welfare Architecture for Europe? Report submitted to the Belgian Presidency of the European Union. https://www.researchgate.net/publication/238758771_A_NEW_WELFARE_ARCHITECTURE_FOR_EUROPE_Report_submitted_to_the_Belgian_Presidency_of_the_European_Union

Filčák, R., & Škobla, D. (2021). Sanitation Infrastructure at the Systemic Edge: Segregated Roma Settlements and Multiple Health Risks in Slovakia. International Journal of Environmental Research and Public Health, 18, art. no. 6079.

European Commission, 2021. The 2021 Ageing Report, Economic & Budgetary Projections for the EU Member States (2019-2070), s.l.: Institutional Paper 148.

Eurostat, 2008. NACE Rev. 2 Statistical classification of economic activities, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Grill, J. (2015). 'Endured Labour' and 'Fixing Up' Money: The Economic Strategies of Roma Migrants in Slovakia and the UK. In: M. Brazzabeni, M. I. Cunha, M. Fotta, (Eds.), *Gypsy Economy: Romani Livelihoods and Notions of Worth in the 21st Century*. Oxford: Berghahn Books (pp. 88–106).

Herrendorf, B., Rogerson, R. & Valentinyi, A., 2014. Growth and structural transformation. *Handbook of Economic Growth*, Volume 2, pp. 855-941.

Rigová, E., Dráľová, A., & Kováčová, L. (2021). *Druhošancové vzdelávanie na Slovensku: implementácia a jej bariéry* [Second Chance Education in Slovakia: Implementation and its barriers]. Bratislava: Slovak Governance Institute.

Machlica, G., Žúdel, B., & Hidas, S. (2014). *Unemployment in Slovakia*. Bratislava: MF SR https://www.mfsr.sk/files/archiv/priloha-stranky/19979/96/2014_30_Trh_prace.pdf

Ivanov, A., & Tursaliev, S. (2006). Microlending to the Roma in Central and Southeastern Europe: Mixed Results, New Approaches. *Comparative Economic Studies*, 48, 36–49.

Lajčáková, J. (2015). *Equal Opportunities I.: Supporting secondary education for Roma youth through temporary compensatory measures* [Rovné šance I. podpora stredoškolského vzdelávania rómskej mládeže prostredníctvom dočasných vyrovnávacích opatrení]. Bratislava: Centre for the Research of Ethnicity and Culture. <https://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/12/Rovne-sance-1.pdf>.

Machlica, G., Žúdel, B., & Hidas, S. (2014a). *No Work, No Gains*. [Bez práce nie sú koláče]. Ministry of Finance and Institute of Financial Policy (IFP). Policy paper. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.mfsr.sk/files/archiv/priloha-stranky/20369/38/2014_16_Trh_prace.pdf

Markovič, F., & Plachá, L. (2022). *Income and living conditions in marginalized Roma communities: selected indicators from the survey EU SILC_MRK 2020*. Bratislava: USVRK. https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1563/analyticka_sprava_eu_silc_mrk_2020_elektronicka_final.pdf?csrt=12154789283921925817

Mušinka, A., et al. (2014). *Atlas rómskych komunít na Slovensku 2013*. Bratislava: Regional Centre UNDP in Bratislava. https://www.minv.sk/?atlas_2013.

Mýtna Kureková, L. (2015). Polic Puzzles With Roma Employment in Slovakia. CELSI. https://celsi.sk/media/discussion_papers/CELSI_DP_34_.pdf.

Mýtna Kureková, L., Farenzenová, M., & Salner, A. (2013). Implementation of Activation Works in Slovakia. https://stary-web.governance.sk/assets/files/publikacie/ACTIVATION_WORKS_REPORT_SGI.pdf

Poláčková, Z. (2024). Legitimacy of activation work in active labour market policy in Slovakia. PP- FAR. Volume 15, No 2. Doi: 10.31577/PPFAR.2023.15.006

Ringold, D. (2000). Roma and the Transition in Central and Eastern Europe: trends and challenges. Washington, DC: World Bank.

Šprocha, B., Tišliar, P. 2016. Transformácia plodnosti žien Slovenska v 20. a na začiatku 21. storočia. Bratislava: Muzeológia a kultúrne dedičstvo.

Šprocha, B., Tišliar, P. 2018. 100 rokov obyvateľstva Slovenska : od vzniku Československa po súčasnosť. Bratislava: Muzeológia a kultúrne dedičstvo.

Šprocha, B., Tišliar, P. 2019. Najvyššie dosiahnuté vzdelanie a jeho vplyv na transformujúce sa rodinné a reprodukčné správanie žien na Slovensku. Bratislava: Prognostický ústav SAV.

Šprocha, B., Tišliar, P. 2022. Pokračujúca transformácia rodinného a reprodukčného správania na Slovensku v časovom a priestorovom aspekte. Bratislava: Prognostický ústav SAV.

Šprocha, B., Tišliar, P., Šmigel', M. 2015. Pohyb etník, etnické hranice, etnický priestor na Slovensku v 1. polovici 20. storočia. In: M. Šmigel', P. Tišliar et al. Migračné procesy Slovenska (1918–1948). Banská Bystrica: Belianum, pp. 10–42.

Škobla, D., & Filčák, R. (2024). Life next to a landfill: urban marginality, environmental injustice and the Roma. Race and Class, 65(4), 74–91. DOI: <https://doi.org/10.1177/03063968231203488>.

UNDP (2006). At risk: Roma and the displaced in Southeast Europe. Bratislava: UNDP. <https://www.undp.org/eurasia/publications/risk-roma-and-displaced-southeast-europe>

UNDP (2012). Report on the Living Conditions of the Roma in Slovakia. Bratislava: UNDP.
https://issuu.com/undp_in_europe_cis/docs/romalivingconditions

UNDP (2013). The Housing Situation of Roma Communities: Regional Roma Survey 2011. Bratislava: UNDP <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/eurasia/The-housing-situation-of-Roma-communities.pdf>

World Bank (2012). Policy Advice on the Integration of Roma in the Slovak Republic. Employment and Social Protection, Financial Inclusion, Education, Housing, Health, Monitoring and Evaluation, EU Financing. The World Bank. Europe and Central Asia (ECA).
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/551581468105861108/pdf/SK-Inclusion-Executive-Summary-24July2012-FINAL.pdf>

